

Predgovor

Opređenje za objavljivanje knjige-udžbenika pod naslovom "*Osnove menadžmenta sa menadžmentom u sportu*" ima za podlogu višestranu motivaciju, u čijem središtu su višegodišnja menadžerska i predavačka praksa u Rusiji i Srbiji i Crnoj Gori; istraživački i publicistički rad u oblasti menadžmenta i preduzetništva; dvadesetčetvorogodišnja sportska aktivnost u oblasti vazduhoplovstva kao i izbor za profesora "Osnove menadžmenta" i "Preduzetništvo u sportu" na Fakultetu za menadžment u sportu Univerziteta "Braća Karić" u Beogradu. Takav spoj profesionalne karijere i sportske aktivnosti, uz konsultovanje obimne literature domaćih i stranih autora, rezultirao je ovom knjigom koja ima skromne pretenzije - da bude prilog opštem studijskom korpusu u obrazovanju menadžera u sportu. Naime, ovde se teorijsko-metodološki pristup osnove menadžmenta i njegovi principi apliciraju na menadžment u sportu. Pri tome, menadžment shvatamo kao naučnu i praktičnu poslovnu disciplinu i tumačimo je kao integralni proces planiranja, organizovanja, vođenja i kontrolisanja ostvarivanja poslova i zadataka članova organizacije, kao i korišćenja raspoloživim sredstvima organizacije da bi se ostvarili postavljeni ciljevi. Cilj je, dakle, glavna determinanta i osnovni element svake organizacije, a menadžment način i sredstvo da se on odredi i ostvari.

Takav pristup menadžmentu, uz uvažavanje kako programske kompozicije studijskog predmeta "*Osnove menadžmenta*", tako i pojedinih funkcionalnih menadžerskih studijskih disciplina, opredelio je i strukturu knjige.

Prva glava knjige, pod naslovom "*Globalni pristup fenomenu menadžmenta i njegova teorijska i naučna zasnovanost*", obrazlaže teoriju organizacije i sistemski pristup u organizaciji i upravljanju, uvodi čitaoca u osnovne kategorije fenomena menadžmenta, analizira nastanak, razvoj i determinante konstituisanja menadžmenta kao naučne i akademske grane i prikazuje savremena shvatanja menadžmenta - upoznaje sa novim konceptima i pristupima teoriji i praksi u oblasti menadžmenta.

Druga glava knjige *"Teorija i praksa opšteg menadžmenta u menadžmentu u sportu"*, posvećena je teorijskoj i naučnoj zasnovanosti menadžmenta u sportu, analizi iskustava i savremene prakse drugih zemalja u ovoj oblasti, a primenom komparativne metode naznačava zajedničko i različito između naše realnosti i savremenih trendova u svetu u oblasti menadžmenta u sportu. Posebno poglavlje bavi se dometima i ograničenjima primene principa opšteg menadžmenta u menadžmentu u sportu. Nakon prikaza nastanka, razvoja i konstituisanja menadžmenta u sportu kao naučne i akademske grane, obrazložena je strategija za uspešnu karijeru u menadžmentu u sportu (osnovne determinante planiranja karijere menadžera u sportu i zablude u odnosu na karijeru sportskog menadžera).

Treća glava knjige, pod nazivom *"Principi marketinga i njihova aplikacija na marketing u sportu"*, detaljno obrazlaže marketing kao jednu od funkcija menadžmenta u sportu (misije organizovanja). Prvo poglavlje posvećeno je pojmovnom određenju marketinga i marketinga u sportu i njihovom međusobnom odnosu (zajedničko i različito), dok se drugo bavi korisnicima i proizvodima u "industriji sporta". Sledi zatim, kratak pregled razvoja marketinga u sportu i obrazloženje ključnih determinanti/komponenta sportskog marketinga. Peto poglavlje ima za predmet primenu opštih marketing principa u sportu, dok se poslednje poglavlje u ovoj glavi knjige bavi procesom strateškog marketing planiranja u sportu.

Četvrta glava knjige, *"Menadžment u sportu i etički principi"* ima izuzetan značaj, s obzirom na to da se menadžeri u sportu suočavaju sa brojnim etičkim problemima, dilemama i izazovima. Dok prvo poglavlje govori o sportu i etičkim problemima i izazovima, u drugom poglavlju se razmatra etika u kontekstu profesionalizacije sportskog menadžmenta. U poglavlju "Moralno i etičko rasuđivanje menadžera u sportu" pravi se distinkcija između moralnog odlučivanja i drugih oblika etičkog odlučivanja - moralne odluke razmatraju se na relaciji: moral i pravo, moral i korupcija, moralno rasuđivanje i rad. U poslednjem poglavlju govori se o procesu i determinantama etičkog odlučivanja u sportu, na primer, o modelu etičkog donošenja odluka.

Peta glava knjige pod naslovom, *"Menadžment u profesionalnom sportu"*, započinje poglavljem o pojmovnom određenju i strukturnim dimenzijama profesionalnog, nasuprot rekreativnog sporta. Drugo poglavlje bavi se nacionalnim sportskim organizacijama i klupskim sistemom, dok je treće poglavlje posvećeno međunarodnim sportskim organizacijama.

Četvrto poglavlje ima za predmet sportske agencije (zastupanje individualnih sportista; poslovi sportskih agenata; ključne veštine sportskog agenta). Sledi zatim, poglavlje o menadžmentu sportskim događajem (vrste i funkcije agencija za sportski menadžment i marketing; menadžment rizicima; organizacija turnirskim takmičenjima; marketing sportskim događajima). U poglavlju "Ekonomija i sport" daje se pregled ekonomskih problema u menadžmentu u sportu. Sportska oprema i prodaja licenciranih proizvoda je sledeće poglavlje u kojem se govori o sportskoj opremi, ključnim segmentima industrije sporta, o licencama i licenciranim proizvodima, kao i o uticaju tehnologije i međunarodnih faktora u ovoj oblasti.

Šesta glava knjige, "*Menadžment u rekreativnom sportu*", je slične strukture prethodnoj glavi. U njoj se razmatraju procesi i subjekti sporta, rekreacije i drugih oblika fizičkih čovekovih aktivnosti, kako sa aspekta održavanja i unapređivanja psihofizičkih sposobnosti i opšteg zdravstvenog stanja, tako i sa aspekta zabave, razonode i dokolice. I ova glava knjige započinje poglavljem o pojmovnom određenju i strukturnim dimenzijama rekreativnog sporta, da bi se u drugom poglavlju obrazložili subjekti rekreativnog sporta na mikro i makro nivou organizacije društva, kao i prikaz razvojnih karakteristika starosnih grupa učesnika u rekreativnom sportu. Treće poglavlje posvećeno je planiranju, evaluaciji i kontroli u rekreativnom sportu, dok se u poslednjem poglavlju govori o rekreativnom sportu kao profesiji i potencijalnim poslovnim prilikama za menadžere u ovoj vrsti sporta.

Sedma glava knjige nosi naslov "*Mediji masovnih komunikacija i odnosi sa javnošću u sportu*" koji imaju izuzetan značaj u menadžmentu u sportu. Prvo poglavlje posvećeno je pojmovnom određenju i strukturi medija masovnih komunikacija. U drugom poglavlju govori se o ulozi i mogućnostima štampe, radija, televizije i filma u sportu, dok se treće poglavlje bavi odnosima sa javnošću u sportu - pojam, vrste komunikacija, komunikacijski proces i sadržajna dimenzija osposobljavanja menadžera u sportu za odnose sa javnošću.

Uz svaku glavu knjige navedena su korišćena i preporučena literatura i fusnote, formulisana su pitanja za individualno proučavanje različitih izvora saznanja, predložene moguće teme za izradu seminarskih radova i vežbe i formulisana pitanja za kolokvijume/ispite iz odnosnih tematskih područja.

Ovom prilikom izražavam duboku zahvalnost recenzentima ove knjige, uvažanim profesorima dr Branislavu Mašiću i dr Stefanu Iliću, čije su kritičke napomene i dragocene sugestije značajno doprinele konačnom uobličavanju rukopisa knjige.

Dugujem veliku zahvalnost prof. dr Stevanu Bezdanovu za doprinos metodološko-redakcijskog karaktera, kao i prof. dr Jovanu Filipoviću za pomoć u pribavljanju relevantne literature.

Posebnu zahvalnost iskazujem Kompaniji BK i predsedniku Univerziteta, akademiku Bogoljubu J. Kariću koji su mi omogućili neomeđen prostor u kome sam svoje ideje i kreativnost mogla da utkam u posao koji volim.

Za tehničku pripremu teksta, prevodjenje izabranih funkcionalnih tekstova, kao i asistenciju pri izboru prikaza i ilustracija iz sveg srca se zahvaljujem mr Dušanu Stokiću, direktoru Sektora za privredni razvoj Privredne komore Srbije, Bojani Turajlić i Lidiji Miletić - stručnim saradnicima u Institutu MSP, kao i Ivani Petrović, direktoru Centra za obrazovanje Instituta MSP.

Zahvaljujem se Nataši Niketić Andelić, dizajneru Instituta MSP, za kompjutersku pripremu teksta za štampu, kao i obradu grafičkih prikaza i ilustracija.

Unapred izražavam zahvalnost studentima, čitaocima i širem stručnom auditorijumu za eventualne dobronamerne primedbe i sugestije, kako bi sledeće izdanje bilo još bolje.

Ipak, najviše zahvalnosti dugujem svojoj porodici, Aleksandru, Milici, Vasiliju, Đordiju i Lazaru za veliku podršku i razumevanje u mom radu.

Edita Kastratović